

Nr 195.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva; given Stockholms slott den 16 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Lyberg.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Härigenom förordnas, att 25 § samt 43—45 och 56 §§ i förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skola, 56 § i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

25 §.

Där egendom på grund av arv eller testamente tillfaller någon vid annat tillfälle än arvlåtarens eller testamentsgivarens dödsfall och skatt för egendomen icke blivit beräknad vid inregistrering av bouppteckning efter denne, utan skall utgå vid varje tillfälle, då egendomen övergår till ny innehavare, bestämmas skattskyldigheten efter skyldskapsförhållandet mellan tillträdaren och arvlåtaren eller testamentsgivaren; dock skall skattskyldigheten bestämmas efter skyldskapsförhållandet mellan tillträdaren och den föregående innehavaren, där vid sådan beräkning skattebeloppet blir lägre.

43 §.

Ämbets- eller tjänsteman, vilken har att å tjänstens vägnar mottaga handling, som enligt 42 § skall vid ingivandet förseas med stämpel, åligger att tillhandahålla de till handlingen erforderliga stämplat, och skola stämpelarna hos honom köpas och stämpelbeläggningen av honom verkställas.

44 §.

Är bouppteckning eller fideikommissbrev icke vid ingivandet åtföljt av penningar till stämpeln och erlägges ej genast efter erhållen tillsägelse det felande beloppet, må handlingen ej mottagas.

45 §.

Är deklaration icke vid ingivandet till Konungens befallningshavande åtföljd av penningar till stämpeln, äger Konungens befallningshavande förordna om uttagande av skattebeloppet i den ordning, som om uttagande av oguldna kronoutskylder är stadgad.

56 §.

Från tillämpningen — — — annat land.

Överenskommelse, som — — — skedd uppsägning.

Har Konungen jämlikt 10 kap. 5 § i lagen om arv förordnat, att av arv, som här i riket tillfaller utländsk medborgare, skall utöver arvs-skatten utgå en särskild avgift, skall sådan avgift uppbäras i den ordning, varom ovan sägs, och skola även i övrigt bestämmelserna i denna förordning i tillämpliga delar gälla i fråga om sådan avgift.

Denna förordning träder i kraft vad angår 43—45 §§ den 1 juli 1928 samt i övriga delar den 1 januari 1929. Äldre lydelsen av 25 § skall dock fortfarande lända till efterrättelse, om skattskyldigheten inträtt före sistnämnda dag.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet frågor om vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva.

Föredraganden anför:

Ändringar,
föraneddade av
förslaget till
lag om arv.

Med en den 11 januari 1928 dagtecknad proposition nr 17, har Kungl. Maj:t för riksdagen framlagt förslag till lag om arv med flera i samband därmed stående lagar i huvudsaklig överensstämmelse med lagberedningens den 22 december 1925 avgivna förslag i ämnet.

Jag anholder nu att få till behandling upptaga vissa med förstberörda förslag sammanhängande spörsmål beträffande arvsbeskattningen.

25 §.

Enligt lagen den 11 juni 1920 om makes arvsrätt äger efterlevande make taga arv endast om bröstarvingar till den avlidne ej finnas. Har denne efterlämnat skyldemän av andra parentelen, d. v. s. fader, moder, syskon eller dess avkomling, tager den efterlevande halva kvarlåtenskapen, medan den andra hälften tillfaller de närmast arvsberättigade av dessa skyldemän. Vid den först avlidne makens död utgår arvsskatt för efterlevande maken efter klass I i arvsskatteförordningen och för skyldemännen efter klass II.

I 25 § av nämnda förordning stadgas, att där egendom på grund av testamente tillfaller någon vid annat tillfälle än testamentsgivarens dödsfall och skatt för egendomen icke blivit beräknad vid inregistrering av bo-uppteckning efter testamentsgivaren, utan skall utgå vid varje tillfälle, då egendomen övergår till ny innehavare, skattskyldigheten bestämmes efter skyldskapsförhållandet mellan tillträdaren och den förre innehavaren eller ägaren.

Detta stadgande härrör, med en av riksdagen vidtagen mindre jämkning av huvudsakligen formell art, från ett av särskilda kommitterade den 19 november 1910 avgivet förslag till förordning om arvsskatt och skatt för

gåva. Såsom motiv för stadgandet hade kommitterade anført allenast, att detsamma införts såsom komplettering till vissa angivna bestämmelser i förslaget, vilket vore byggt på principen, att den, som på grund av arv eller testamente erhåller egendom, därför skall erlägga arvsskatt vid den tidpunkt, då egendomen tillfaller honom med den rätt, som för hans vidkommande må vara närmare bestämd.

Om efterlevande make på grund av den först avlidne makens testamente (inbördes testamente) erhåller kvarlåtenskap med äganderätt eller fri förfoganderätt samt i testamentet tillika givits föreskrift om vem äganderätten skall tillfalla vid den efterlevandes död, beräknas arvsskatten på följande sätt: Vid den först avlidne makens död erlägger den efterlevande arvsskatt enligt klass I för egendomens fulla värde. Vid dennes död beräknas jämlikt förutnämnda stadgande i 25 § skatten för tillträdarens fäng efter skyldskapsförhållandet till den efterlevande maken. Är tillträdaren exempelvis den först avlidne makens (testamentsgivarens) barn i ett föregående gifte eller skyldeman i andra parentelen, betalar han följaktligen stämpel ej efter klass I resp. klass II — vilket skulle ha skett om han vid den först avlidne makens död tagit arv efter denne — utan efter klass IV.

Har den efterlevande maken på grund av den först avlidnes testamente erhållit kvarlåtenskapen efter honom med nyttjanderätt eller avkomsträtt och med föreskrift, att egendomen vid efterlevande makens död eller annan framtida tidpunkt skall tillkomma annan, exempelvis den först avlidnes barn i ett tidigare gifte eller skyldeman i andra parentelen, skall enligt 13 § endast värdet av nyttjanderätten eller förmånen beräknas som tillgång i boet efter den först avlidne. Värdet av denna tillgång beräknas enligt 6 §, och arvsskatt utgår för den efterlevande maken efter klass I. Vid dennes död anses enligt 13 § andra stycket äganderätten för den först avlidnes skyldeman såsom tillgång i den efterlevande makens bo, och jämlikt 25 § utgår skatten efter skyldskapsförhållandet till den efterlevande, alltså enligt klass IV.

I det för riksdagen framlagda förslaget till lag om arv har i fråga om makes arvsrätt föreslagits en ordning, som väsentligen avviker från den nu rådande. Jämlikt 2 kap. 1 § i förslaget skall sålunda, då arvlåtaren var gift och ej efterlämnar bröstarvingar, hela kvarlåtenskapen tillfalla maken. Lever vid dennes död den först avlidnes fader, moder, syskon eller syskons avkomling, äga de, som då äro närmast till arv efter den först avlidne, taga del i efterlevande makens bo till den andel — i regel hälften — som motsvarar kvarlåtenskapen efter den först avlidne. Nämnda arvingar till den först avlidne maken hava sålunda tillerkänts en legal rätt till s. k. sekundosuccession vid den efterlevande makens död. Denna sekundosuccession är grundad å deras rätt till arv efter den först avlidne maken; såsom arvingar efter denne taga de del i efterlevande makens bo.

Vidare stadgas i 2 kap. 14 § av nämnda förslag, att om arvlåtaren

genom testamente tillagt efterlevande maken hela kvarlåtenskapen eller andel därav eller återstoden, sedan viss egendom eller visst belopp utgått, samt tillika bestämt, att efter makens död annan skall efterträda honom i rätten därtill, bestämmelserna i 2 kap. skola äga motsvarande tillämpning, såframt ej i testamentet annorlunda föreskrivits. Under detta stadgande faller bland annat det fall, att arvlåtaren genom testamente förordnat, att hans kvarlåtenskap skall vid efterlevande makens död tillfalla någon av de skyldemän till honom, som avses i nyssnämnda bestämmelse i 2 kap. 1 §.

För det fall att arvinge till den först avlidne maken jämlikt 2 kap. 1 § i förslaget till lag om arv tager del i efterlevande makens bo, finnes i arvsskatteförordningen ej någon direkt tillämplig föreskrift om, hur skattskyldigheten för denne arvinge skall bestämmas. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida ej 25 § i nämnda förordning, som avser testamenterisk sekundosuccession, skulle komma att tillämpas även i vad rör den legala sekundosuccessionen enligt nämnda förslag. I fall av sådan testamenterisk sekundosuccession, som avses i 2 kap. 14 § av samma förslag, blir 25 § arvsskatteförordningen utan vidare tillämplig.

Lagberedningen har framhållit, att då den sekundosuccession, som enligt förslaget tillkommer den först avlidne makens skyldemän av andra parentelen i efterlevande makens egendom, är grundad å deras rätt till arv efter den först avlidne, deras skyldighet att utgiva arvsskatt bör bestämmas efter skyldskapsförhållandet till den först avlidne. Detsamma syntes beredningen böra gälla, då arvlåtare genom testamente tillagt efterlevande maken hela kvarlåtenskapen eller andel därav eller återstoden, sedan viss egendom eller visst belopp utgått, samt tillika föreskrivit, att vad sålunda tillagts efterlevande maken skall vid hans död tillfalla skyldeman av andra parentelen eller annan än sådan skyldeman. Med hänsyn härtill syntes 25 § arvsskatteförordningen böra undergå jämkning. Därvid syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke även för andra fall, då egendom på grund av testamente tillfaller först en testamentstagare och efter honom en annan, den senares skattskyldighet borde i överensstämmelse med vad från successionsrättslig synpunkt måste anses naturligt, bestämmas efter hans skyldskapsförhållande till testamentsgivaren.

Statskontoret har i infordrat, den 14 mars 1928 avgivet utlåtande anført, att när enligt förslaget till lag om arv kvarlåtenskap efter avliden make övergår först till den efterlevande maken och sedan vid dennes fränfälle till den först avlidnes skyldemän, det syntes rättvist, att arvsskatten vid sistnämnda övergång beräknas med hänsyn till graden av skyldemännens släktskap med den först avlidne maken samt att det i konsekvens härmed syntes billigt, att i samtliga de fall, som nu avses i 25 § arvsskatteförordningen, beskattningen sker med hänsyn till graden av skyldskap mellan testamentsgivaren och den nye ägaren eller innehavaren.

Med den nya ordningen om makes arvsrätt, som enligt förslaget till lag om arv skall gälla, låter stadgandet i 25 § arvsskatteförordningen sig uppenbarligen ej väl förena. Den i förslaget till lag om arv omförmälda sekundosuccessionen för den först avlidnes arvingar är, såsom förut nämnts, grundad å deras rätt till arv efter den först avlidne. Det skulle ej stå i samklang med grunden för denna sekundosuccession, om skattskyldigheten för den först avlidne makens arvingar bestämdes efter deras skyldskapsförhållande till den efterlevande maken. Framför allt gäller detta beträffande den legala sekundosuccessionen enligt 2 kap. 1 §. Men detsamma synes böra gälla, då arvlåtaren jämlikt 2 kap. 14 § tillagt efterlevande maken kvarlåtenskapen samt tillika bestämt, att vad sålunda tillagts efterlevande maken skall vid dennes död tillfalla den först avlidnes skyldeman av andra parentelen. En ändring av 25 § arvsskatteförordningen med hänsyn till dessa fall lär förty bli erforderlig. Vidtages en sådan av 2 kap. i förslaget till lag om arv betingad ändring, synes man näppeligen kunna undgå att även för andra fall, då egendom på grund av testamente tillfaller först en testamentstagare och efter honom en annan, bestämma den senares skattskyldighet efter hans skyldskapsförhållande till testamentsgivaren. Detta måste ock anses överensstämma med vad från successionsrättslig synpunkt är naturligt. Från denna allmänna regel synes dock av billighetsskäl böra stadgas undantag för det fall, att den senare testamentstagaren står i närmare skyldskapsförhållande till den förre testamentstagaren än till testamentsgivaren, för vilket fall den hittillsvarande regeln alltså bör fortfarande tillämpas.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har en omarbetning av 25 § arvsskatteförordningen ägt rum. Då i 38 § beträffande skatt för gåva stadgas, att de i 25 § meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar gälla, följer härav, att de nya bestämmelserna komma att avse jämväl gåvoskatt.

Enligt 10 kap. 5 § i förslaget till lag om arv äger utländsk medborgare lika med svensk taga arv här i riket. För medborgare i stat, där svensk medborgare ej äger taga arv lika med inlänningen eller ock måste å arvet vidkännas större avdrag än denne, skall dock motsvarande inskränkning gälla här i riket, såvitt Konungen det förordnar. Om sålunda i en främmande stat exempelvis skulle föreskrivas, att arvsskatt skall å utländsk medborgares arv utgå till dubbelt belopp mot å inlännings arv, äger Konungen på grund av nämnda föreskrift förordna, att från arv, som här i riket tillfaller medborgare i den staten, skall avdragas en särskild avgift till samma belopp som å arvet belöpande arvsskatt. En dylik avgift synes lämpligen böra uppbäras i samma ordning som skatten å arv, och även i övrigt böra i sådant fall bestämmelserna i arvsskatteförordningen i tillämpliga delar gälla. Ett stadgande härom — mot vars innehåll statskontoret förklarar sig icke hava anledning till erinran — har upptagits såsom ett tredje stycke i 56 §.

I 8 kap. 1 § av förslaget till lag om arv är upptagen en bestämmelse av innehåll, att om arvlåtaren lämnar efter sig barn, vars uppfostran icke är avslutad, och barnet ej kan av sitt arv eller annorledes njuta uppehälle och utbildning efter vad med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt, barnet skall äga att, innan arv eller testamente må tagas, ur kvarlåtenskapen bekomma bidrag till underhållet med ett belopp en gång för alla. Underhållsbidrag utgår således blott om barnets arvslott ej förslår för dess underhållskostnad. I sådant fall uttages ur kvarlåtenskapen det belopp, som jämte barnets arvslott erfordras för att täcka underhållskostnaden. Tydligt är, att arvsskatten här beräknas å sammanlagda beloppet av arvslott och underhållsbidrag. Då detta lärer framgå av 10 och 16 §§ i förordningen, har något särskilt stadgande i ämnet ej ansetts erforderligt.

Slutligen har jag att i detta sammanhang taga ställning till frågan, huruvida tillskapandet av den i 5 kap. 1 § i förslaget till lag om arv omförmälda allmänna arvsfonden bör föranleda ändring i arvsskatteförordningen. Enligt nyssnämnda stadgande skall, där ej jämlikt förut i lagen givna bestämmelser arvinge finnes, arvet tillfalla denna fond. Förvaltningen av fondens medel ankommer enligt med propositionen nr 17 framlagt förslag till lag om allmänna arvsfonden på statskontoret och fondens rätt till arv skall bevakas av kammaradvokatfiskalsämbetet, som äger tala och svara i mål, som röra fonden. Fondens ändamål är att främja barns och ungdoms vård och fostran. Det torde utan vidare vara tydligt, att fonden, i överensstämmelse med vad som enligt 1 § i arvsskatteförordningen gäller beträffande kronan, bör vara befriad från arvsskatt. Med hänsyn till att fonden förvaltas av statsmyndighet samt att dess tillkomst, ändamål och användning regleras genom lag synas emellertid övertvägande skäl tala för att nyssnämnda stadgande blir tillämpligt å fonden, utan att särskild bestämmelse därom meddelas.

Ändringar,
föranledda
av ändringar
i stämpel-
förordningen.

Förut i dag har Kungl. Maj:t på min hemställan beslutat avlåta proposition till riksdagen, nr 194, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, m. m. Dessa ändringar avse, bland annat, införande av skyldighet för ämbets- eller tjänsteman, vilken har att å tjänstens vägnar mottaga handling, som enligt II kap. i stämpelförordningen skall vid företeendet inför offentlig myndighet förses med stämpel, att vara stämpelförsäljare och i samband härmed borttagande av rätt för allmänheten att annorstädes än hos vederbörande ämbets- eller tjänsteman inköpa bland annat dubbla beläggningsstämplar. Då enligt 42 § i arvsskatteförordningen skatt enligt denna förordning skall, i den mån ej anstånd medgivits, erläggas genom stämpelbeläggning av den handling, som ligger till grund för skattens beräkning, vid vilken stämpelbeläggning skola användas dubbla beläggningsstämplar, erfordras, för vinnande av överens-

stämmelse med stämpelförordningen i hithörande delar, ändring av 43—45 §§ i arvsskatteförordningen. Förslag till sådana ändringar av den lydelse, som framgår av bilaga 1 till propositionen nr 194, har upprättats av statskontoret och generalpoststyrelsen. I förslaget hava vidtagits vissa smärre formella jämkningar.

Då förslaget till ändringar i stämpelförordningen är avsett att träda i kraft den 1 juli 1928 samt förslaget till lag om arv den 1 januari 1929, böra tydligen de mot de olika förslagen svarande ändringarna i arvsskatteförordningen vinna tillämpning från och med motsvarande tider. För undvikande av att beträffande 25 § vid övergången missförstånd i tillämpningen skall uppstå, torde härvid böra uttryckligen stadgas, att äldre lydelsen av 25 § fortfarande skall lända till efterrättelse, om skattskyldigheten inträtt före sistnämnda dag.

Föredraganden uppläser härefter ett inom finansdepartementet upprättat förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva samt hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bil. litt. vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Einar Regnér.